

БЕЛАРУСКИ

ГАЗЕТА УЗНАГОРДЖАНА ГАНАРОВАЙ
ГРАМАТАЙ ВЯРХОУНАГА САВЕТА
БССР

27 САКАВІКА
1997 года
чацвер
№5
(1760)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА
ОРДЭНА
ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА
СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА
УНІВЕРСІТЭТА

УНІВЕРСІТЭТ

СЁННЯ У НУМАРЫ:

Тым, хто цікавіцца
новымі камп'ютэрнымі
тэхналогіямі, прапану-
ем знаёмства з Інтэр-
нэтам

Стар. 2

Як у вас з пачуццём
гумару, дапаможа да-
ведацца наш тэст
Напярэдадні 1 кра-
савіка — матэрыял пад
рубрыкай "Гэта яшчэ
трэба зразумець!"

Стар. 3

Ці будзе факультэт
журналістыкі чэмпіёнам
БДУ па футболе?

Стар. 4

Маскоўскаму раёну Мінска — 20 гадоў!

**"Мы заўсёды ганарыліся тым,
што навучаемся ва ўніверсітэце"**

— **Аляксандр Мяфодзь-
евіч, Вы скончылі Беларускі
дзяржаўны ўніверсітэт. Калі
ласка, узгадайце той час,
калі Вы былі студэнтам...**

— Універсітэт для мяне — сапраўды вялікі кавалак душы. Спачатку я вучыўся на падрыхтоўчым аддзяленні. Гэта было ў снежні 1975 года. Паступаць тады, як і цяпер, было цяжка: конкурс — 5-6 чалавек на месца. Мне ж было лягчэй: быў стаж працы, і я толькі прыйшоў з войска. Як стаў студэнтам, адразу актыўна ўключыўся ў грамадскае жыццё ўніверсітэта. Быў членам прафбюро юрыдычнага факультэта, потым старшынёй прафбюро факультэта і адначасова — членам прафбюро ўніверсітэта. Так дайшоў да пасады намесніка старшыні студэнцкага прафкама. А старшынёй тады быў малады кандыдат навук Дрозд Мікалай Мінавіч. Цікава было працаваць і камандзірам студэнцкага інтэрната № 4, дзе жылі пераважна будучыя юрысты і філолагі. Не ведаю, як сёння, а тады сапраўды быў час, калі ў дастатковай ступені было студэнцкае самакіраванне. У студсаветаў, у прафсаюзнай арганізацыі, у камітэта камсамола былі вялікія паўнамоцтвы.

Маскоўскаму раёну сталіцы 8 красавіка спаўняецца 20 гадоў. Магчыма, мы не звярнулі б увагі на гэтую падзею, калі б не дзве важныя акалічнасці: па-першае, наш родны Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт знаходзіцца ў гэтым раёне, па-другое, глава адміністрацыі Маскоўскага раёна Аляксандр Мяфодзьевіч Чыкілёў — выпускнік юрыдычнага факультэта БДУ. З гэтай нагоды з Аляксандрам Мяфодзьевічам сустрэўся карэспандэнт "Беларускага ўніверсітэта".

— **Аляксандр Мяфодзь-
евіч, раскажыце, калі ласка,
як студэнцтва ў той час ба-
віла вольны час?**

— У чацвёртым інтэрнаце часта ладзілі вечары. Цяпер гэта — дыскатэкі, а тады проста — танцы. На першым паверсе была зала — называлі яе мармуровай.

Час ад часу хадзілі ў кафэ. Напрыклад, кавярню, якая была недалёка ад Чырвонага касцёла, мы называлі "ПНУ". Расшыфроўваецца проста — піўная насупраць універсітэта. Кафэ "Чабурэчная" называлі "Кубінка". Вядома ж, стыпендыі не хапала на шыкоўнае жыццё. Нейкі час я нават працаваў вартульніком па начах. Гэта ўжо на старэйшых курсах (калі быў намеснікам старшыні прафкама і атрымліваў зарплату 168 рублёў) меў магчымасць запрасіць дзяўчыну ў

кафэ. Адночы былі ў "Брыганціне" з будучай жонкай Нінай. "Пасядзелі" на 28 рублёў. Як студэнт, канешне, зрабіў уражанне такой сумаі. Дарэчы, пазнаёміліся мы ў вёсцы Межніца Чэрвеньскага раёна, калі былі ў калгасе "на бульбе". Так што пра "бульбу" ў мяне засталіся добрыя ўражанні. Да таго ж, я мог бы на яе і не ездзіць, таму што звычайна кожнае лета быў у будаўнічым атрадзе. Тады выязвалі ад "бульбы" тых, хто працаваў у будатрадзе. Я быў нават камандзірам аднаго з іх — называўся ён "Радзімічы". Працаваў на ўдарнай абласной будоўлі — школа ў пасёлку Падбярэзе Лакнянскага раёна Пскоўскай вобласці. Дарэчы, камандзірам занальнага штаба Пскоўскай вобласці быў тады Алег Георгіевіч Слука.

— **Аляксандр Мяфодзь-
евіч, ці можаце Вы пахваліцца сваімі поспехамі ў вучобе?**

— Шчыра скажу, што розныя былі сітуацыі, але вучыўся больш-менш нармальна. Да 4-га курса ў мяне была толькі адна тройка па грамадзянскаму праву. Пасля і яе выправіў на чацвёрку. У канцы чацвёртага курса, дзесьці ў красавіку, перавёўся на завочную форму навучання, таму што цяжка было сумяшчаць пасаду намесніка старшыні прафкама і вучобу. У маі таго ж года быў ужо на 5-м курсе, а увосень — на 6-м курсе завочнага аддзялення. Такім чынам, атрымалася, што па часе я скончыў універсітэт разам са сваёй групай.

— **Скажыце, калі ласка, ці карысталіся Вы шпартгалкамі на экзаменах?**

— Канешне, як і большасць студэнтаў, я карыстаўся шпартгалкамі, што тут хаваць. Нават удавалася часам праносіць кніжку. Але гэта ўсё залежала ад выкладчыка. Іншыя прадметы прыходзіліся пераздаваць па некалькі разоў. Напрыклад, рымскае права аж тры разы здаваў. Выкладчык трымаў сваё слова: як скажа, што сёння здасць іспыт палова групы, так і было ў сапраўднасці. А увогуле быў цудоўнейшы час на юрыдычным факультэце ў мае студэнцкія гады. Успамінаю прафесара Гарэліка, Дулава, легендарнай факультэта быў намеснік дэкана Петацэнка Міхаіл Рыгоравіч. І галоўнае, мы заўсёды ганарыліся тым, што навучаемся ва ўніверсітэце.

**Гутарыла
Таццяна КАЗАК**

3 нагоды

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ад 8 красавіка 1977 года на базе двух раёнаў (Кастрычніцкага і Фрунзёнскага) быў утвораны Маскоўскі раён сталіцы.

На момант утварэння колькасць насельніцтва складала 69 тысяч чалавек, а плошча — 12 кв. км. Пачынаўся раён ад скрыжавання вуліцы Валадарскага і праспекта Леніна і скончваўся вёскай Пятроўшчына.

Асваенне новай часткі раёна пачалося з 6 лістапада 1978 года, калі здалі ў эксплуатацыю першы жылы дом па праспекту газеты "Праўда" ў мікрараёне Паўднёвы Запад-1. У гэты ж дзень пайшоў першы аўтобус па маршруце № 63.

Зараз Маскоўскі раён — адно з буйных адміністрацыйна-тэрытарыяльных утварэнняў Мінска. Тут жыве каля 250 тысяч чалавек, у тым ліку 10 тысяч чалавек перасяленцаў з зоны аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Раён дынамічна развіваецца і расце: яго плошча складае ўжо 24 кв. км, да 4 старых мікрараёнаў дадалася 11 новых.

На тэрыторыі раёна функцыянуюць 26 прамысловых прадпрыемстваў, у тым ліку

ААТ "Прамень", АТ "Белмед-препараты", камбінат сілікатных вырабаў, вагоннарамонтны завод "Калібр" і інш. Існуе 20 праектных і навукова-даследчых інстытутаў рэспубліканскага і гарадскога значэння, 30 буйных будаўнічых і рамонтных

пак дробнарознічнага гандлю, 85 аб'ектаў побытавага абслугоўвання, 103 аб'екты грамадскага харчавання, 249 крамаў харчовага і прамысловага гандлю.

У раёне існуе дастаткова развітая і складаная сацыяль-

ны тэатр, кінатэатры "Цэнтральны", "Бярэсце", кіназала "Галактыка", дзіцяча-юнацкі цэнтр "Ранак" і інш. На тэрыторыі раёна знаходзіцца таксама тры вядучыя ВНУ дзяржавы: БДУ, БДПУ імя М.Танка, медыцынскі інстытут, — 5 прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, 1 тэхнікум.

Ёсць у Маскоўскім раёне і выдатныя архітэктурныя мясціны: Чырвоны касцёл святых Сымона і Алены, Дом ураду, Тэатр музычнай камедыі, Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт, Міжнародны адукацыйны цэнтр.

Як і ў кожным раёне сталіцы, у Маскоўскім жывуць людзі, якія па праву з'яўляюцца яго гонарам. Гэта Герой Саветаў Саюза, баявы лётчык, вэтэран Вялікай Айчыннай вайны М.М.Глебаў, народная артыстка БССР Н.В.Гайда, Герой Сацыялістычнай працы, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны В.А.Калінкін, тэнісістка Н.Зверава, алімпійская чэмпіёнка ў Атланце К.Хадатовіч, заслужаны дзеяч мастацтваў, кінарэжысёр-пастаноўшчык, дацэнт Акадэміі мастацтваў М.Н.Касымава.

Маскоўскі раён: гісторыя і сучаснасць

арганізацыяў, 15 прадпрыемстваў транспарту і сувязі (сярод іх метрапалітэн) і інш.

Асаблівым гонарам раёна стаў увод у карыстанне ў 1996 годзе дзіцячай паліклінікі № 8, на набывцце абсталявання для якой Адміністрацыя Прэзідэнта выдзеліла 740 тысяч долараў ЗША, а таксама працяг тралейбуснага маршрута да мікрараёна Малаінаўка-4 і здача ў эксплуатацыю новай АТС на 12 тысяч нумароў, што вырашыла праблему телефоннай сувязі ў мікрараёне Малаінаўка.

На тэрыторыі раёна размяшчаюцца больш за 1000 кро-

ная інфраструктура. Гэта 30 агульнаадукацыйных школ, сярод якіх 2 гімназіі, школа-ліцей пры радыётэхнічным ўніверсітэце, 2 школы з музычна-харавым ухілам, 3 школы з паглыбленым вывучэннем замежнай мовы, 3 школы з агульнаэста-тычным ухілам, школа мастацтваў, 2 школы з фізкультурна-аздараўляльным ухілам. У раёне працуюць 3 дапаможныя школы-інтэрнаты.

У раёне — 69 дзіцячых садоў, 15 медыцынскіх устаноў (сярод іх — самыя буйныя клінікі горада: № 4 і № 9), 30 устаноў культуры: Тэатр музычнай камедыі, Рускі драматыч-

БЕЛАРУСКИ УНІВЕРСІТЭТ

Невядомыя злучэнцы абрабавалі 11 сакавіка музей гістарычнага факультэта. Была скрадзена ўнікальная калекцыя з 1903 срэбных манетаў арабскага халіфату (канец I — пачатак II тысячагоддзя нашай эры). Гэты скраб быў знойдзены на тэрыторыі Беларусі і меў надзвычайную гістарычную каштоўнасць, таксама як і матэрыяльную (паводле прыблізных ацэнак, вартасць скрадзенай калекцыі складае 200-250 тысяч долараў ЗША).

Шчыра віншуем Ігара Волкава, выпускніка фізічнага факультэта, які датэрмінова скончыў навучанне ва ўніверсітэце, абараніўшы падчас зімовай сесіі дыпломную працу па тэме "Некаторыя пытанні тэорыі акустычнага лазера (САЗЕРА)". Гэты цяпер ужо выпускнік БДУ, які можа быць прыкладам для іншых, мае 10 працаў, прынятых для друку ў айначых і замежных навуковых часопісах (частка з іх ужо надрукаваная).

Апрача атрыманых ужо ўніверсітэцкіх "корачак", Ігар узнагароджаны дыпламам I ступені ад Міністэрства адукацыі за выдатную работу.

Яшчэ раз шчыра віншуем і звычайным поспехам у навуковай працы, якой Ігар займаецца зараз.

"БДУ смяецца"

Пад такой назвай да Дня гумару выходзіць зборнік жартаў і анекдотаў.

Набыць яго можна ў аддзеле выхаваўчай работы з моладдзю (вул.Бабруйская, 7, пакой 417, тэл.268-70-98), прафкаме студэнтаў (галоўны корпус, пакой 302, 304, тэл.226-59-57, 220-96-13), прафбюро факультэтаў, прафкаме супрацоўнікаў (галоўны корпус, пакой 332, 337, тэл.226-57-06, 220-74-68).

Кошт аднаго асобніка — 12 тысяч рублёў.

А дным з неабходных і абавязковых атрибутаў універсітэта з'яўляюцца кіёскі, дзе студэнты і выкладчыкі могуць прыдбаць літаратуру і перыёдыку. Зрабіць верны выбар ім дапамагаюць жанчыны, якія ў гэтых кіёсках працуюць і ад якіх часта залежыць "лёс" пакупніка...

Трыццаць тры гады таму да газетнага кіёска ў галоўным корпусе падыходзіла дзяўчына і спытала, ці няма для яе працы. Пашанцавала, і яна засталася працаваць у кіёску. Думала, што часова — пакуль не знойдзе працу па спецыяльнасці.

Прадавала газеты, праглядала кнігі. Праходзілі дні, месяцы, гады. З'яўляліся знаёмыя, сябры. Кожны дзень у восем гадзін раніцы

Еўдакія Харытонаўна Юзэфовіч адкрывала кіёскі і чула ад людзей, якія праходзілі паўз яе, "добры дзень". І атрымалася так, што яна ўсё жыццё і працуе на гэтым месцы. Аб іншым не марыла, бо прыбытку не чакала і не гналася за ім, а больш цікавай працы і ўявіць не магла (што можа быць цікавей за кнігі?).

Пашанцавала жанчыне з сяброўкай. Эла Данілаўна Анісенка, дэкан факультэта грамадскіх прафесій, паабяцала, што з нагоды дня нараджэння Еўдакіі Харытонаўны яны "яшчэ плакаць маляваць будучы". На што спалоханая імянініца зазначыла: "Ні ў якім разе!"

Віншум Вас, Еўдакія Харытонаўна!

Валерыя АЎСЯНІК

Актуальна

I. Уступ

1. Навошта нам патрэбны Інтэрнэт?

У свеце ідзе замена друкаваных сродкаў інфармацыі электроннымі. Абумоўлена гэта тым, што сучасны камп'ютэры здольныя захоўваць і перапрацоўваць не толькі лікавыя велічыні, а інфармацыю ўвогуле, прычым з хуткасцю, недасягальнай для чалавека. Працэс падрыхтоўкі і распаўсюджвання электроннай газеты ці часопіса займае непараўнальна меншы тэрмін, чым для друкаванага выдання. Пошук карыснай інфармацыі ў электроннай базе дадзеных дае такія якасныя вынікі, якія ў прысутстве немагчыма атрымаць, працуючы з даведнікамі-кнігамі. Адзін кампакт-диск утрымлівае столькі тэксту, колькі яго можа змясціць у дзесятках тамоў энцыклапедыі; больш таго, праз сістэму тэлекамунацый з адным дыскам могуць адначасова знаёміцца многія чытачы, якія знаходзяцца нават у розных краінах. Інтэрнэт з'яўляецца найбольш дэмакратычнай часткай камп'ютэрызацыі інфармацыйнай прасторы; гэта сучасны аналаг традыцыйнай публічнай бібліятэкі. Ігнараваць яго азначае адмаўляцца ад новых ведаў — а ці магчыма такое ва ўніверсітэце?

2. Удакладнім тэрміналогію — ці ўсе камп'ютэры, якія распаўсюджваюць інфармацыю праз глабальныя тэлекамунацыйныя каналы, з'яўляюцца часткай Інтэрнэту?

Не, не ўсе. Сетка Інтэрнэт аб'ядноўвае ўстановы і асобных грамадзян, якія праз свае камп'ютэры перадаюць інфармацыю ў агульнае карыстанне без паярэдніх умоваў і бясплатна. Паралельна з Інтэрнэтам існуюць камерцыйныя аўдакладныя службы (online services); працуюць яны толькі са сваімі падпісчыкамі і за грошы. Праўда, апошнім часам мяжа паміж Інтэрнэтам і аўдакладнымі службаў пачынае размывацца: і ў Інтэрнэце сустракаюцца платныя паслугі, і камерцыйныя арганізацыі прыадкрываюць вольны доступ да часткі сваіх фондаў.

3. Інфармацыя — тавар дарагі. Хто ж яе ў Інтэрнэце распаўсюджвае бясплатна?

Тое, што Інтэрнэт — гэта сетка, якая звязвае камп'ютэры ў цэлым свеце, вядома, відаць, усім. Пэўная частка магчымасцяў Інтэрнэту — электронная пошта — выкарыстоўвалася Белдзяржуніверсітэтам дастаткова даўно. Сапраўды ж наш уваход у міжнародную камп'ютэрную супольнасць адбыўся толькі ў мінулым годзе, калі былі створаныя тэхнічныя ўмовы для працы ў самай сучаснай галіне Інтэрнэту — у World Wide Web. Ва ўніверсітэце рэалізуецца праграма далучэння ўсіх факультэтаў да сусветнай камп'ютэрнай сеткі, таму інфармацыйная падрыхтоўка будучых карыстальнікаў — і супрацоўнікаў, і студэнтаў — павінна пачынацца ўжо цяпер. Газета плануе надрукаваць серыю артыкулаў, якія дапамаглі б пачаць самастойную пошукавую працу ў Інтэрнэце тым, хто пакуль што мае толькі эпизаднае дачыненне да камп'ютэра.

Што такое Інтэрнэт

вае бясплатна?

Па-першае, усе больш-менш прыстойныя выдавецтвы: умовай паспяховай дзейнасці камерцыйнага прадпрыемства з'яўляецца кваліфікавана зробленая рэклама, а лепшага агітатара за прадукцыю, чым сама гэтая прадукцыя, знайсці, відаць, цяжка. Другая крыніца — некамерцыйныя арганізацыі, напрыклад, універсітэты і навуковыя таварыствы, зацікаўленыя, каб вынікі іх даследчай дзейнасці былі вядомыя як мага большай аўдыторыі. І апошняе — the last but not the least — трэба памятаць, што ў свеце ёсць вельмі многа энтузіястаў з дзіўным хобі — ствараць і бескарысліва аддаваць створанае людзям.

4. Што карыснага можна знайсці ў Інтэрнэце?

Спадзяванні на тое, што ў Інтэрнэце ёсць усё, пакуль што не маюць пад сабою падставы. Тым не менш, інфармацыйныя рэсурсы Інтэрнэту велізарныя. Навуковыя работнікі знойдуць звесткі пра друкаваныя перыядычныя выданні (тэматыка, змест, правілы для аўтараў), паведамленні пра канферэнцыі, каталогі выдавецтваў і аналіз кніг, газеты, навуковыя артыкулы і цэлыя навуковыя часопісы, што выходзяць толькі ў электронным фармаце, патэнтную інфарма-

цыю, найноўшыя версіі камп'ютэрных праграм. Паміж іншымі справамі, праз Інтэрнэт можна даведацца і аб надвор'і, і аб раскладзе транспарту, і ўвогуле аб тым, хто дзе чым займаецца ў свеце.

5. Чаму тых, хто працуе з Інтэрнэтам, клічуць "шукальнікамі" (англ. — searcher)?

Інтэрнэт — гэта тэматычна нікім не кіруемая камп'ютэрная сетка з мільёнамі ўдзельнікаў. Інфармацыя ў Інтэрнэце пастаянна ўзнікае і можа знікнуць, калі толькі гэтага пажадае аўтар. Тут яшчэ няма бібліяграфічных ідэнтыфікатараў, аналігічных УДК, але затое ёсць спецыяльныя праграмы-робаты, якія дапамагаюць арыентавацца ў кіберпрасторы. Здабыча патрэбнай інфармацыі ў Інтэрнэце — гэта сапраўды пошук, і мэта нашых публікацый — дапамагчы вам зрабіць першыя крокі ў якасці Searcher.

6. Якую камп'ютэрную кваліфікацыю павінен мець карыстальнік?

Мінімальную — меншую, чым для працы з тэкставым рэдактарам. Асобна трэба адзначыць абавязковае патрабаванне — валоданне англійскай мовай на такім узроўні, каб не даводзілася ўвесь час гартаць слоўнік.

II. Структура Інтэрнэту

7. Што такое telnet, ftp, e-mail, Usenet, gopher, WWW?

У пытанні пералічаныя асноўныя метады перадачы і прыёму інфармацыі, што выкарыстоўваюцца ў Інтэрнэце. Кожны з метадаў патрабуе свайго праграмнага забеспячэння і выконваецца ў адпаведнасці з пэўнымі правіламі — так званым пратаколам.

Telnet (тэрмін ужываецца як нозоўнік і як дзейнік) — далучэнне да аддаленага (remote) камп'ютэра для працы з праграмамі і базамі дадзеных, якія знаходзяцца на тым камп'ютэры. Гэта адна з найстарэйшых формаў функцыянавання Інтэрнэту; цяпер telnet сустракае свае пазіцыі вельмі папулярнаму і перспектыўнаму WWW.

FTP (File Transfer Protocol) — пратакол і метады пераносу праграмаў ці іншых файлаў з аддаленага камп'ютэра на свой. Калі абстрагавацца ад асаблівасцяў дзялення пад час гэтай аперацыі, то ftp з'яўляецца аналагам вядомай каманды сор.

E-mail (вымаўляецца: і-мэйл) — электронная пошта. Сутнасць дакладна адлюстравана ў назве — гэта метады пе-

радачы індывідуальнай карэспандэнцыі з аднаго камп'ютэра на іншы.

Usenet — глабальная сістэма забеспячэння дыскусій паміж любімымі зацікаўленымі асобамі. Структурна Usenet складаецца з тысячай Newsgroups, кожная з іх датычыцца пэўнай больш-менш шырокай праблемы. Функцыянальна Newsgroup — гэта велізарны часопіс, дзе можна апублікаваць сваю працу ці змясціць каментар да чыяго-небудзь артыкула.

Gopher (вымаўляецца: гоўфа, г - выбухны) — пратакол і метады доступу да вялікай колькасці інфармацыі, арганізаванай у форме ўкладзеных каталогаў. Структурным элементам іерархічнага дрэва ў гэтым выпадку можа быць не толькі каталог ці файл, размешчаны на дадзеным камп'ютэры, але і аўтаматычная сувязь (link) з іншым камп'ютэрам. Працуючы па пратаколу gopher, чытач павінен прайсці па дрэву каталогаў, знайсці патрэбны файл, перанесці яго на свой камп'ютэр і там з ім азнаёміцца.

WWW (вымаўляецца: дабл'ю-дабл'ю-дабл'ю): сінонімы — W3, World Wide Web ці проста Web. Гэта найноўшая, самая ўніверсальная і самая цікавая частка Інтэрнэту. Пратакол, па якому звязваюцца камп'ютэры ў WWW, завецца HTTP (HyperText Transfer Protocol), што падкрэслівае гіпертэкставую (гл. ніжэй) будову яго дакументаў. Асноўнай функцыяй WWW з'яўляецца забеспячэнне чытача інфармацыяй, але ў патрэбных выпадках можа быць рэалізавана перанос дадзеных і ў зваротным напрамку — ад чытача да аддаленага камп'ютэра. Срод файл, што цыркулююць па WWW, сустракаюцца не толькі тэкставыя дакументы, але і мультымедыяныя (г. зн. з малюнкамі, гукамі і нават відэафрагментамі).

Менавіта на WWW мы сканцэнтруем нашу ўвагу ў далейшых публікацыях.

8. Што такое гіпертэкставы дакумент?

Гіпертэкставая структура дакумента не з'яўляецца вынаходніцтвам камп'ютэрнай эры. Вядома, абсалютна большасць нашай друкаванай літаратуры лабудаваная па лінейнаму прынцыпу: прачытаўшы першы сказ ці абзац, трэба паслядоўна пераходзіць да другога. Потым да трэцяга і г. д. Але, напрыклад, у энцыклапедыі мы сустракаемся з іншай метадыкай аб'ядноўвання тэматычна залежных тэкстаў: тэрміны, набраныя курсівам,

лагічна злучаюць артыкулы, размешчаныя ў розных месцах тому ці нават ў некалькіх тамах. Такое слова, што з'яўляецца арганічнай часткай аднаго інфармацыйнага блоку і накіроўвае чытача да іншага інфармацыйнага блоку, дае пачатак гіперсвязі (hyperlink, ці проста link) паміж дакументамі. Дакумент, што ўтрымлівае ў сваім цэлым гіперсвязі, называецца гіпертэкставым (hypertext). Адзначым, што, па прынятай цяпер тэрміналогіі, гіпертэкставыя называюцца і такія дакументы, дзе гіперсвязь пачынаецца не толькі ад слоў, а і ад графічных элементаў.

Такім чынам, энцыклапедыя — гэта друкаваны гіпертэкст. У форме гіпертэксту арганізавана дапамога (Help) аперацыйнай сістэмы Windows95. Што да Інтэрнэту, то гэты прынцып ляжыць у аснове ўсёй інфармацыйнай структуры World Wide Web.

У дакументах WWW словы, з якіх пачынаецца гіперсвязь, знайсці лёгка — яны падкрэсленыя і звычайна запісаныя іншым колерам: малюнкі з гіперсвязямі адзначаныя каляровымі рамкамі.

У якасці ілюстрацыі прывядзем фрагмент тэксту, атрыманага з WWW (гіперсвязі падкрэсленыя):

There are also programs simply for viewing chemical line drawings. Synopsys, Ltd., maker of the Accord chemical software package, distributes a freeware line drawing image viewer, called the Internet Chemistry Viewer.

Гіперсвязь можа злучаць чытача з другой порцыяй гэтага ж дакумента, ці з іншым файлам, ці нават з іншым камп'ютэрам, прычым для такіх пераходаў непатрэбна ніякая апаратная ці праграма пераналадка. Здаюцца сітуацыі, калі, пачаўшы збіраць інфармацыю ў Еўропе, незаўважна для сябе можна апынуцца ў Амерыцы, каб неўзабаве прадоўжыць працу зноў у Еўропе...

Апошняе, што мы адзначым на гэты раз — тое, што аўтары гіпертэкставых дакументаў выкарыстоўваюць спецыяльнае праграмае забеспячэнне. Найбольш часта нам будуюць сустракацца тэксты, падрыхтаваныя на мове HTML (HyperText Mark-up Language).

А.РАГОЙША
Сорасайскі вучэбна-інфармацыйны цэнтр па хімічнай адукацыі

Кафедра агульнай хіміі і метадыкі выкладання хіміі

Як у вас з пачуццём гумару?

Калі вы хочаце даведацца пра сваё стаўленне да гумару, адзначце адзін з трох адказаў, найбольш удалы, на вашу думку. Калі ніводзін з іх вам не спадабаецца, не адзначайце нічога.

1. Калі нехта ідзе ў лес у грыбы на хадзюль, ён робіць так:

- а) каб было цікавей;
- б) таму што баіцца змеяў;
- в) каб лепей бачыць грыбы.

2. Калі чалавек, які гандлюе півам з бочкі, раптам просіць некага з чаргі прынесці яму ліманаду, ён робіць так:

- а) таму што хоча за свае грошы выпіць чаго-небудзь лепшага;
- б) каб насмяшыць чаргу;
- в) таму што стаў на правільны шлях.

3. Калі ваш калега заснуў на працы, то вы:

- а) паклічае начальніка;
- б) пакуль ён спіць, пойдзеце піць каву;
- в) гучна грукнеце дзвярыма.

4. У трамваі вы пазнаёміліся з сімпатычнай дзяўчынай (юнаком). Яна (ён) адмаўляецца ад спаткання з вамі. Вы адказваеце:

- а) прыемна было пазнаёміцца;
- б) ладна, іншым разам;
- в) а чаму?

5. На просьбу выпадкова прахожага даць яму тры рублёў вы адказваеце:

- а) вы чытаеце мае думкі;
- б) на жаль, у мяне палучка толькі праз 10 дзён;
- в) навошта яны вам?

6. Вам на вочы трапілася аб'ява: "Мяняю "Волгу" на "Запарожац". Лічыце, што чалавек, які даў гэтую аб'яву:

- а) чакае, каб паглядзець, хто трапіцца на вудачку;
- б) напэўна, не ведае, куды дзяваць грошы;
- в) звар'яцеў!

7. Калі ў перапоўненым трамваі нехта наступіў вам на нагу і не збіраецца з яе сысходзіць, вы яму кажаце:

- а) нага, на якой вы стаіце мая;
- б) можа быць, мы з вамі памяняемся месцамі?
- в) будзьце ласкавы пасунуцца.

8. У кульмінацыйны момант тэлевізійнага дэтэктыўнага фільма раптам гасне экран. Вы лічыце гэта:

- а) цудоўнай магчымасцю кожнаму прыдумаць сваю версію;
- б) зусім натуральным;

в) кепскай работай тэхнічнага персаналу на тэлебачанні.

9. Калі ў "Спортлото" выйгралі лічбы, закрасленыя вамі ў білеце, які вы забылі адправіць, — што гэта:

- а) упушчаны шанец;
- б) ваша нешанцаванне;
- в) і ўвогуле жыццё не ўдалося...

10. У гасцях гаспадары частуюць вас тым, што вы пэўна не любіце. А вы:

- а) з усмешкай з'ясеце і скажаце, што гаспадыня дома — проста мастачка ў кулінарыі;
- б) будзеце есці з такім выглядам, што ўсе зразумеюць: вы робіце гэта з вялікім намаганнем;
- в) адмовіцеся.

Падвядзем вынікі. За кожны адказ "а" налічваецца 3 балы, за адказ "б" — 2 балы. За адказ "в" — 1 бал. Калі ніводзін з

адказаў вас не задаволіў — не атрымліваеце ні аднаго бала.

21-30 балаў. Гумар у вас папросту "бурліць", нават пералівае праз край. Таму будзьце больш стрыманым, інакш вашыя паводзіны можна вытлумачыць не так, як вам хацелася б.

11-20 балаў. Вы валодаеце здаровым, рэальным пачуццём гумару, у жартах не перабіраеце. Вашая дасціпнасць не закранае і не стамляе навакольных.

6-10 балаў. Нават у добрым настроі вы занадта практычны, цвярозы ў меркаваннях, а гэта нікога не развесяліць. Хутчэй, стоміць навакольных.

0-5 балаў. Вы змрочны чалавек, і ад гэтага вам нявесела, і сябрам таксама. Не здзіўляйцеся, калі вашага таварыства часам пазбягаюць.

ДА І паведамляе

У лютым па Мінску адбылося 105 дарожна-транспартных здарэнняў, у якіх загінулі 10 чалавек, а 106 атрымалі траўмы. У Маскоўскім раёне адбылося 15 ДТП: загінуў адзін чалавек, траўмы атрымалі 60.

Супрацоўнікаў ДАІ турбуюць парушэнні дарожнай дысцыпліны з боку работнікаў і студэнтаў БДУ. Так, перавысілі вызначаную хуткасць малодшы навуковы супрацоўнік А.Адамовіч, студэнты І.Давыдзюк, В.Арлоўскі. За кіраванне транспартным сродкам без наяўнасці пры сабе вадзіцельскага пасведчання затрыманы студэнты Д.Карандашоў, У.Ляшэка. Ёсць парушальнікі і сярод пешаходаў — гэта студэнты У.Валасюк, А.Лазавік, Н.Муцянская.

А.КУДРАЎЦАЎ, дзяржаўны інспектар Маскоўскай ДАІ

Гэта яшчэ трэба зразумець!

Рынак патрабуе ад вытворчых і гандлёвых прадпрыемстваў рашучасці і вынаходлівасці ў барацьбе з канкурэнтамі. Акрамя рэкламы тавараў і паслуг, вялікую ролю ў гэтым адыгрывае назва самой фірмы. Чаму, напрыклад, швейная фабрыка імя Крупскай пераўтварылася ў "Элему", а? Больш прыгожа і, адпаведна, прэстыжна.

Аднак у пагоні за гучнымі назвамі прадпрыемстваў часам не задумваюцца над значэннем пэўных словаў. Дастаткова ўспомніць назву гандлёвага прадпрыемства "Фобія". Значэнне гэтага слова — навіязлівы стан страху, які развіваецца пры некаторых псіхозах. Цікава, чаго баяцца прадстаўнікі гандлю: сябе, сваёй дзейнасці ці пакупніка, які, як вядома, заўсёды мае рацыю? А што такое — у параўнанні з "Фобіяй" — назва даследчага цэнтру (які, дарэчы, займаецца вытворчасцю паліграфічнай прадукцыі) "Калапс"? Зноў звернемся да слоўніка. "Калапс" ад лацінскага collapsus (аслабелы, які паваліўся) — медыцынскі тэрмін, які азначае раптоўную сасудзістую недастатковасць, якая суправаджаецца падзеннем артэрыяльнага і венознага ціску, што абумоўлівае цяжкі стан хворага. Наўрад ці такое слова падыходзіць для назвы прадпрыемства альбо ўстановы: яно не толькі не адпавядае профілю дзейнасці, але і выклікае неўразуменне ў кліентаў.

Магчыма, гэтыя трады-

цыі ідуць з часоў, калі калгасы і саўгасы называліся імёнамі Суворова, Кутузова, Энгельса, Чкалова і ўвогуле людзей, якія мелі даволі ўскосныя адносіны

верагодных пошукаў атрымлівае ўвогуле шэдэўры: напрыклад, навукова-вытворчае прадпрыемства "Андрэйтэхмаш".

Назва гандлёвай фір-

тарэс — "Антарис", "Адаптер" — "Адаптор"; "Акме" — "Акме". У перакладзе з беларускай мовы на рускую дапускаецца найбольшая колькасць памылак: "Буда-

лі літару "п". Канешне, магчыма, словы спецыяльна былі зменены, але гэта не разумеюць кліенты, і ў вачах апошніх падобныя змены выглядаюць про-

ма прымушае задумацца: навошта вырабляць тавары, якія не прызначаны для спажывання? У адваротным выпадку падобная вытворчасць і гандаль губляюць сэнс. Прыкладная такая таўталогія (у народзе кажуць "масла масленае") назіраецца ў аб'яве на адным з "камкоў", які размешчаны на Партызанскім праспекце: "Патрапаныя грошы ў выглядзе рызманой для разліку не прымаюцца". Кожнаму пісьменнаму чалавеку зразумела, што "грошы ў выглядзе рызманой" абавязкова будуць патрапанымі, і нават маленькія дзеці ведаюць, што грошы ў "камках" прымаюцца толькі для разліку. А што значыць "Мінісупермаркет"? Вялікі, але маленькі? Дзе логіка?

Не адзін падручнік дазваджае перачытаць беларускім прадпрыемствам, каб навучыцца правільна не толькі весці свой бізнес, але і пісаць назву сваёй фірмы. У рэшце рэшт ім трэба зразумець, што іх дзейнасць залежыць у першую чаргу ад уласнай пісьменнасці і добрапрыстойнасці. А тым, хто яшчэ збіраецца адкрыць сваю фірму і шукае для яе прыстойную назву, — маленькая парада: чым больш мудрагелістае слова, тым большая магчымасць напісаць яго няправільна. Памятайце: усё геніяльнае — проста, і, тым не менш, рэгіструючы сваё прадпрыемства, звярніцеся хаця б да слоўніка.

Наташа САВЕЛЬЕВА

ШТО Ў ІМЕНІ ТВАІМ?..

да такой формы вядзення сельскай гаспадаркі, як калгас ці саўгас. І праславіліся яны не тым, што дасягнулі выдатных вынікаў у вырошчванні бульбы ці вялікіх надояў. З гэтай нагоды ўспамінаецца Мінская дзіцячая чыгунка, якая была названа імем К.Заслонава. Калі б аршанскі герой стаў вядомым дзякуючы свайму ліхому ваджэнню цягнікоў ці хаця б добраму рамантаванню састанавы, было б зразумела. Але ён праславіўся менавіта тым, што пускаў гэтыя самыя цягнікі пад адхон. Часы мінулі, а звычкі засталіся. Сёння можна сустрэць аграфірмы "Маркіза", "Аграсакрат інтэрнэйшнл" і інш.

Можна, канешне, назваць сваё прадпрыемства "Васільі і Францыск Скарына". Адразу зразумела, чым займаецца, а галоўнае — сціпла і з густам: штосьці накшталт "галантарэйшчык і кароль". Дарэчы, гэта адна з найбольш пашыраных формаў назваў фірмаў: "Аляксееў і сын", "Аляксандр і К", "Пятроў і сям'я". Хтосьці шляхам не-

мы "Быка за рогі" даволі экстравагантная, хаця аддае нечым кшталту "Кантора па нарыхтоўцы рагоў і капітоў" даволі вядомага рамана Ільфа і Пятрова. Больш непаразумеўна ўзнікае з назвай малява прадпрыемства "Добрыя паслугі". Сумняваюся, што камусьці спатрэбіцца паслугі фірмы "Нядобрыя паслугі"...

Часта ў назвах фірмы выкарыстоўваюцца лічбы: "Два Сяргеі", "Два сланы", "Дзве двойкі", "Дзве Алены". А для таго, каб адрознівацца "Агатам", якіх у рэспубліцы больш за 20, некаторыя бізнесмены прыладжваюць да назвы лічбы. І атрымліваецца, два "Агаты-2", чатыры "Агаты-3" і г.д. Альбо лічбу, якая азначае год утварэння фірмы: "Агра-91", "Агра-92" і г.д. А калі падставіць да падобнай назвы яшчэ тры плюсікі, то яна выглядае ўвогуле шыкоўна.

Але найбольш нараканняў выклікае правільнасць напісання назваў фірм. Так, можна сустрэць два, а то і тры варыянты напісання: "Антарес"—"Ан-

уник" і "Будаўнік", "Чаравніца", "Чараўніца" і "Чаровніца", "Дабрадзей" і "Дабридзея". Не ведаюць нашыя "новыя беларусы", што слова "Агенчык" пі-

—А ты хто? —Я? НАВЕРНОЕ, ПОДСНЕЖНИК.

шацца з мяккім знакам, а суфікс у слове "Башмачек" праз "о".

Мноства памылак звязана з напісаннем замежных словаў. Не падазраваў, напэўна, прыватны прадпрыемства, што назва яго фірмы "Анфібія" пішацца праз "м". Тое ж можна сказаць і аб пісьменнасці бізнесменаў, якія ў назве сваёй фірмы "Апалон" замест падвоенай "л" падво-

стай непісьменнасцю.

Не менш цікавымі для філолагаў пададуцца і назвы "камкоў". "Аўдые—відые" акрамя арфаграфічных памылак не маюць над-

шэцкіх знакаў, а суфікс у слове "Башмачек" праз "о". Мноства памылак звязана з напісаннем замежных словаў. Не падазраваў, напэўна, прыватны прадпрыемства, што назва яго фірмы "Анфібія" пішацца праз "м". Тое ж можна сказаць і аб пісьменнасці бізнесменаў, якія ў назве сваёй фірмы "Апалон" замест падвоенай "л" падво-

"ё" кропачак, што ў беларускай мове абавязкова. Нават у такіх, здаецца, правільных назвах як "Гандлёвая крама" ці "Камерцыйная крама" можна ўбачыць стылістычную памылку. Дзе, скажыце вы, бачылі краму, якая не гандлюе? Гэта зараз робяць нават галерэі і музеі. Чым у такім выпадку займацца крамам? Альбо назва "Спажывецкія тавары", якая такса-

ФУТБАЛІСТЫ З ПЕРШАГА КУРСА

Яшчэ на ўроках фізкультуры, "накручваючы кругі" вакол школы, я заўсёды бурчала, што ў журнал не запісвалі хвіліны, за якія я даганяла аўтобус, спазняючыся на інтэрв'ю. А на пытанне пра любімую дыстанцыю казала — бег з пераходамі, і заўсёды дадавала: "На шпільках, у міні-спадніцы праз лаўкі стадыёна "Дынама".

Пазней, ва ўніверсітэце, заўважыла адметную асаблівасць журналістаў: людзі, якія за дзень "наматваюць" дзесяткі кіламетраў, вельмі рэдка сябруюць з фізкультурай. Я не хачу пасыпаць галаву попелам і аналізаваць усе промахі журфакаўцаў. У мяне крыху іншая мэта. Футбол. Магчыма, менавіта ў гэтым відзе спорту журналісты прымусяць сябе паважаць. Магчыма...

У першым жа матчы ўразілі хлопцы з першага курса: магучасць, вялікая хуткасць, дакладныя пасы, барацьба за кожны мяч. Больш

за ўсіх кінуліся ў вочы Вава Макаловіч і Саша Касцюк, якія раз за разам амаль без праблемаў абміналі абарончыя рэдуцы другога курсу...

Кожную суботу і сераду журналісты ладзяць міні-турніры па футболе, дзе гуляюць да двух забітых мячоў з выбіццём. Збіраюцца камандаў шэсць з розных курсаў, калі-нікалі падыходзяць філфакаўцы. Амаль няма роўных камандзе першага курса: 2-3, максімум 5 паражэнняў на фоне 12-15, а то і 20 перамог у дзень (у хлопцаў была серыя з 14 перамог запар, прычым першыя 12 камандаў прайгралі "усухую"). Гуляюць у гэтай камандзе Саша Ластоўскі, Кірыл Жываловіч, браты-блізняты Саша і Ігар Лапікавы.

Невысокі, але прыгучы і гнуткі Саша Ластоўскі можа абараніць любы куток у варотах. Ён не баіцца не толькі моцных удараў мяча, але і ног сапернікаў.

Лідэрам каманды рызыкну назваць Сашу Лапікава: без яго не абыходзіцца ні абарона, ні нападзенне.

У звязцы з ім гуляе Кірыл Жываловіч. Абодва — хлопцы тэхнічныя, валодаюць магучымі ударамі, але ўсё ж такі Кірыл больш схільны да напаўнення: выконвае ўсе штрафныя, не прамінае магчымасці запхнуць мяч у вароты, калі сапернік пакідае яго без догляду побач са сваім варатарам.

Галоўная якасць Ігара Лапікава — здольнасць аказвацца менавіта ў тым месцы, адкуль лепш за ўсё адправіць мяч у вароты.

У чым сіла гэтай каманды? У надзейнасці Сашы Лапікава? Праходах Кірыла Жываловіча? Настойлівасці Ігара Лапікава? Сыгранасці? Не без таго... Але я заўважыла, што ўсё ў поўным парадку, пакуль хлопцы гуляюць спакойна, падтрымліваючы і падбадзёрваючы адзін аднаго. А як толькі блізняты пачынаюць вы-

святляць адносіны паміж сабой, каманда пачынае прапускаць мячы, а то і зусім прайграе.

Але якім бы добрым ні быў наш першы курс, а шанцы журфака наблізіцца да футбольнай эліты ўніверсітэта могуць шанцамі і застацца, бо вялікі футбол мае свае асаблівасці. Далей варта зазначыць, што каманду складаюць 11 чалавек, а не 4. І я не ўпэўнена, што ў зборную журфака возьмуць першакурснікаў нават з лепшай каманды: магчыма, аднаго-двух. На жаль, на журфаку няма чалавека, лідэра, які павёў бы за сабой каманду, стрымліваў бы хлопцаў і не даваў нервавацца. Чалавек, які на гэтую ролю прэтэндуе, з ёй не спраўляецца. Мажліва, на гэтым месца болей пасаваў бы хто з каманды, але — ізноў жа — яны першакурснікі.

Вольга КАЗДЗЕРКА

Чыральная зала

Мы ўсе ў дзяцінстве любім казкі. Але ці разумеем іх, калі вырастаем? Наша даўняя аўтарка супрацоўніца ўніверсітэта Кацярына Бруева прапануе ацаніць адзін з казачна-міфалагічных вобразаў, знаёмых нам з маленства...

Кожны чалавек, якому ў дзяцінстве чыталі казкі, добра памятае герояў адной з іх — Хаўрошачку і яе цудоўную памочніцу-карову. Гэтая казка вядомая нам з рускамоўных крыніцаў, але варыянты такога сюжэту сустракаюцца і ў беларускіх крыніцах. Карова, якая дапамагае беднай дзяўчыне пераадолець здзекі мачыхі, выконвае самыя незвычайныя заданні рознымі цудадзейнымі спосабамі. Кожны з нас успрымаў гэтую казку ў дзяцінстве (дарэчы, і ўсе астатнія казкі таксама) як звычайны апавед пра тое, што адбываецца не дзе ў суседнім двары з суседскай дзяўчынкай. Дзеці не ведаюць розніцы паміж цудадзейным і звычайным. У гэтым іх вялікая моц і шчасце, якое яны ўсе жадаюць захапіць з сабой у дарослае жыццё. А дарослыя ўжо чытаюць казкі па-свойму...

Нябесная карова, якая таксама мадэлюе свет, ушаноўвалася і ў старажытным Егіпце. Цікавы факт змяшчае "Махабхарата" — сусветна вядомы эпас,

што кісель — асноўную страву старажытнай славянскай кухні — нашыя продкі гатавалі з асаблівага зерня, не ўжываючы больш аніякіх прадуктаў, акрамя вады. Цікава, што сярод рэцэптаў некаторых усходніх народаў дагэтуль можна знайсці і малочны кісель.

Малочныя рэкі славянскай міфалагічнай традыцыі бяруць свой пачатак з малочнага Акіяна, які, паводле ведыскай традыцыі, ахінае сусвет. З яго нараджаецца поўня. Можа быць, пагэтану ў некаторых міфалагіч-

Белая карова тлумачылася як прыбытак, багацце, здароўе.

Аднойчы егіпецкаму (!) фараону прысніўся дзіўны сон: з ракі выйшлі сем тлустых кароваў і сем худых, прычым апошнія раптам з'елі першых. Пасля яму прысніліся сем поўных каласоў і сем пустых, з якімі зрабілася тое самае. Гэты сон ніхто не мог растлумачыць, пакуль нарадзіўся Іосіф не сказаў фараону, што каровы — гэта прамежак часу даўжынёй у сем гадоў. І каласы, і каровы ўвасабляюць сем гадоў дастатку, за якімі прыйдуць сем

— і жыве ў вышэйшым свеце.

Трохузроўневае раздзяленне свету вядома многім міфалогіям. Ёсць у казцы пра карову яшчэ і матыў, звязаны з гэтым, — матыў "трэцяга вока". Памятаеце дзіўную дзяўчыну, дачку мачыхі, з трыма вочкамі? У гэтай жа мачыхі ёсць і другая незвычайная дачка з адным вокам. У трэцяй дачкі, як і ў звычайных людзей, два вокі. Яна ўвасабляе сярэдні свет, дзе жывуць людзі. Істоты, якія прадстаўляюць ніжэйшы свет у міфалогіях, маюць адно вока або не маюць вачэй

што карова мадэлюе свет індаеўрапейцаў і ўвасабляе не столькі матэрыяльны вобраз, колькі трансцэндэнтны вобраз сусветнага дабрабыту. Дзяўчына дорыць яблык свайму суджанаму, і вось — ужо хутка вяселле.

Здаўна найважнейшыя моманты чалавечага жыцця: нараджэнне, ініцыяцыя, вяселле, смерць — лічыліся пераходнымі. На Усходзе, напрыклад, да іх далучаецца яшчэ і вяртанне дадому пасля доўгай адсутнасці. Чалавек перастае існаваць у гэтым свеце, пакуль другі раз не "нарадзіцца". Дарэчы, ва ўсходнеславянскіх казках таксама адлюстраваны гэты матыў: герой, які некалі пайшоў на пошукі трыдэсятага царства, не можа вярнуцца ў свой свет тым самым шляхам, якім з яго выходзіў. Пасля вяртання ў свет жывых яго ніхто не пазнае, нават самыя блізкія людзі — бацька, браты, нявеста. Але маці пазнае героя заўсёды і ва ўсялякім выглядзе.

Рытуал "другога нараджэння" на Усходзе праходзіць наступным чынам. Чалавек павінен пралезці праз ногі статуі каровы (у некаторых выпадках задзейнічаюць жывую карову). Выбіраецца другі бацька — звычайна, замужны чалавек (той самы, у каго вялікі статак і многа збожжа). Толькі пасля гэтага падарожнік зноў уваходзіць у свет людзей. Таксама праходзіць і абрад усынаўлення. Калі дзіця яшчэ малое, то прыёмная маці імітуе роды з яго ўдзелам.

Карова-маці дапамагае гараіні казкі, маладой дзяўчыне, выйсці замуж, нарадзіцца другі раз у іншай якасці, у іншай сям'і. Дарэчы, і вясельны каравай — гэта не што іншае, як матэрыяльнае ўвасабленне сусвету. Мука (прадукт перапрацоўкі раслінаў) змешваецца з вадкасцю (часткай Спрадвечнага Акіяна) — працэс стварэння новага сусвету. Каравай мае круглую аснову (частка сусвету — Зямля — уяўлялася славянамі ў форме яйка), некалькі ўзроўняў (звычайна, тры) і называецца імем жывёлы, на якой трымаецца ўсё ў сусвеце, — КАРОВА.

Расказвайце дзецям казкі, і няхай ім сняцца белыя каровы, залатыя яблыкі і рэкі з кісельнымі берагамі. І барані вас Бог сказаць ім, што гэта толькі сон...

Кацярына БРУЕВА

Піце, дзеці, малако...

Маёй маленкай Ганначцы

складзены ў старажытнай Індыі. У ім сцвярджаецца, што першыя егіпецкія цырымоніі прыйшлі на зямлю Кем (Егіпет) з Бхараты (Індыя). Калі людзі перастаюць шанаванне кароваў, цывілізацыя скончыць сваё існаванне — гэта тага ведычнага прынцыпу прытрымліваецца і сучасная Індыя. Успомнім, з якой павагай ставяцца да каровы героі ўсходнеславянскіх казак, нашчадкі індаеўрапейскай традыцыі. "Каровушка-матухна", — звяртаецца да яе Хаўрошачка.

У чарадзейных казках часта апавядаецца пра малочныя рэкі з кісельнымі берагамі. Гэтыя рэкі цякуць за межамі людскога свету і гавораць не толькі пра багацце трыдэсятага царства, як заўсёды было прынята меркаваць, а перш за ўсё нагадваюць чалавеку пра ўласнае існаванне. Сапраўды, у старажытнай Індыі, напрыклад, багатым лічыўся чалавек, які меў вялікі статак кароваў і незлічоную колькасць зерня. Для паўнацэннага развіцця людзям папросту неабходна малочная і раслінная ежа. "Веды" называюць малако вадкай рэлігіяй, таму што яно спрыяе развіццю тонкіх тканак мозгу, а гэта (у сваю чаргу) дае магчымасць чалавеку спасцігнуць трансцэндэнтныя веды.

Цяпер мала хто памятае,

ных традыцыях не толькі бостваў поўні, але і Вялікую Маці ўяўлялі з рагамі каровы на галаве.

З вобразам вярхоўнай багіні часта зліваецца вобраз багіні кахання і прыгажосці. "Веды" сцвярджаюць, што яна таксама нараджаецца з малочнага акіяна. Успомнім, што грэчаская багіня Афродыта з'яўляецца з беленнага акіяна. Адсюль мы можам прасачыць развіццё вобразаў прыгажуняў славянскіх казак, якія жывуць на краі свету, за морам-акіянам, любяць купацца ў малаце і прымушаюць рабіць тое самае сваіх выбраннікаў. Мы памятаем, што стары цар, які на самой справе не з'яўляўся суджаным дзяўчыны, гіне ў катле, а малады хлапец, што яе кахае, становіцца яшчэ прыгажэйшым.

На планетах духоўнага свету знаходзяцца каровы, якія даюць неабмежаваную колькасць малака. Яны з'явіліся правобразам кароваў — жывёлаў матэрыяльнага свету. І калі вышэйшая жывая істота жадае прадказаць нейкую падзею жывым істотам Зямлі, то робіць гэта, насылаючы з дапамогай ілюзорнай энергіі ўяўленні менавіта ў выглядзе каровы. Так, напрыклад, хвароба "прыходзіла" да людзей у выглядзе каровы чорнага колеру.

галодных гадоў (Быццё 41: 2-4, 26-27). Такім чынам, трансцэндэнтны час набывае вобраз матэрыяльнай каровы і становіцца роўным зямному году.

У ведыскай традыцыі існуе яшчэ паняцце каровы жадання — сурабхі, або камадхену. Казачная карова таксама выконвае просьбы Хаўрошачкі, якія, у свой чарод, адпавядаюць загадам яе мачыхі. Гэтыя просьбы выконваюцца ў розных сюжэтных варыянтах некалькімі шляхамі: дзяўчына бярэ ў каровы рог, і ён дае тое, што просіць; трэба сказаць, чаго ты жадаеш, проста ў вуха каровы; трэба пралезці праз каровіна вуха; дзяўчына засынае, а ўсю работу выконваюць тыя жывёлы, якім загадае карова (напрыклад, козы). Рог, з якога можна здабыць тое, што пажадаеш, вядомы нам з грэчаскай міфалогіі як "рог дастатку". Напамнім, што ён быў зроблены з рога казы, якая з'яўлялася "малочнай маці" Зейса — вярхоўнага алімпійскага бога. Як мы адзначылі вышэй, просьбу дзяўчыны дапамагае выканаць каза. У прымітыўным тлумачэнні — гэта яшчэ адна жывёла, якая мае рогі і дае малако. Да таго ж у славянскай і скандынаўскай міфалогіі, напрыклад, каза таксама лічыцца жывёлай, якая належыць вярхоўнаму богу — Перуну або Одзіну

увогуле. Іх вельмі лёгка падмануць, як гэта зрабіў Адысей з цыклопам, як гэта зрабіла і нашая Хаўрошачка. А вось "трэцяе вока" не падманеш, яно ўсё бацьчы.

Даведалася мачыха пра цуды, якія выконвае карова, і загадала забіць гэтую жывёлу. У славянаў дазвалялася забіваць карову толькі ў рэдкіх выпадках (на вяселле або хаўтуры), бо яна вельмі шанавалася. Пагэтану мачыху чакае пакаранне, а Хаўрошачку — новае жыццё.

З костак або вантрабаў каровы вырастае прыгожае дрэва з залатымі яблыкамі. Гэтае дрэва з'яўляецца інкарнацыяй Сусветнага Дрэва, якое ўсе міфалогіі лічаць першым створаным элементам. У дадзеным выпадку яно "нараджаецца" ад каровы. Гэта яшчэ раз пацвярджае,

**БЕЛАРУСКИ
УНИВЕРСИТЕТ**

Заснавальнік газеты - БЕЛАРУСКИ
ДЗЯРЖАЎНЫ УНИВЕРСИТЕТ

Газета зарэгістравана Дзяржаўным камітэтам Рэспублікі Беларусь па друку.
Рэгістрацыйнае пасведчанне №149 ад 28 чэрвеня 1996 года.

Мінская паліграфічная фабрыка
"Чырвоная зорка" МВПА імя Я. Коласа.
220079, г. Мінск, 1-ы Загарадны зав., 3.

Газета падпісана ў друку ў 12.00.

27 САКАВІКА
Зак. 1789.
Т. 1000 экз.

Распаўсюджваецца
бесплатна

220080, Мінск-80,
Універсітэцкі гарадок,
вул. Бабруйская, 9,
паверх 4, пакоі 411-412,
тэлефон 2206827.

В.а. рэдактара
Т.М. КАЗАК